

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

§. III.

Alia difficultas, que est de ignorantia consequenti, expeditur.

Dico secundò, ignorantiam consequentem causare voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid. Ita S. Doctor in eodem articulo.

Probatur prima pars: Qui vult causam alicujus effectus, vult etiam in ipsa causa effectum ex ea sequutum: Ergo cum ignorantia consequens sit simpliciter voluta, etiam effectus ex illa sequutus erit simpliciter volutus in illa, & per consequens simpliciter voluntarius.

B Altera etiam pars suadetur: Quod sit contra aliquam inclinationem voluntatis, est involuntarium secundum quid: Sed effectus proventiens ex ignorantia consequenti, sit contra aliquam inclinationem voluntatis: Ergo est involuntarium secundum quid. Minor probatur: Operans cum tali ignorantia, ita est affectus dum operatur, ut si adesset scientia, non poneret effectum, unde illò positò, & adveniente scientiâ, tristatur, ut patet cum quis non factâ sufficienti diligentia, putans occidere feram, occidit amicum: Ergo voluntas operans cum illa ignorantia, habet aliquam inclinationem in oppositum. Patet Consequentia: nam ut ait Aristoteles; *Ethic. ca. 1. Eorum qui per inscientiam agunt, si quem facti penitet, invitus egisse dicitur.* Ex quo inferes, quòd sicut illa quæ sunt ex metu, sunt mixta ex voluntario & involuntario, ita & ea quæ procedunt ex ignorantia consequenti.

Adverte tamen, quòd ignorantia subsequens est duplex; una purè subsequens, quæ conditionem concomitantis non admittit; ut cum quis affectat ignorare, ut liberius peccet, vel cum quis negligit scire quod debet, unde postea cum ignorantia peccat, quòd pertinet ad ignorantiam crassam; alia est ignorantia subsequens, admittens conditionem ignorantie concomitantis, quæ idèò mixta ex utraque dici potest; v. g. cum aliquis non factâ sufficienti diligentia, dum putat se occidere feram, occidit hostem suum, quem valde cupiebat occidere. Ignorantia ergo consequens, quæ non est mixta ex concomitante, siue sit affectata, siue crassa, causat involuntarium secundum quid; non autem illa quæ est mixta ex concomitante, modò explicatò: cum enim omne mixtum participet ex natura utriusque extremi; talis ignorantia mixta participat ex subsequente quòd est de ejus essentia, scilicet facere voluntarium simpliciter, excludendo involuntarium simpliciter; & de concomitante, non tristari de effectu, sed letari, atque adèò non causare involuntarium secundum quid.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

CONTRA primam partem conclusionis objici potest; Ignorantia consequens removel scientiam, quæ si adesset, homo non faceret id quòd modò facit ex ignorantia: Ergo talis ignorantia causat involuntarium simpliciter. Antecedens est Divi Thomæ in hoc articulo, ubi loquens de hac ignorantia ait: *Causat tamen secundum quid involuntarium, inquantum*

quidem non vult ignorare, non tamen curat ad discere ea quæ potest, & tenetur scire; & hæc ignorantia vocatur crassa seu supina.

A Ex quibus intelliges divisionem allatam esse bonam & convenientem: Nam ignorantia, ut conducere potest ad rationem voluntarii, tripliciter potest se habere ad actum voluntatis, qui continet actum externum ex ignorantia faciendum, primò ut causa, secundo ut effectus, tertio neque ut causa, neque ut effectus, sed ut per accidens concomitans talem actum: Atque ignorantia, quæ verè est causa actus, est ignorantia antecedens, quia causa præcedit effectum, prioritare saltem naturæ; ignorantia verò quæ est effectus voluntatis, est consequens, quia effectus consequitur causam; ignorantia tandem quæ neque est causa, neque effectus, neque præcedit, neque subsequitur ratione causalitatis talem actum, sed solùm illum comitatur, & per accidens illi conjungitur, concomitans est: Ergo ignorantia convenienter dividitur in antecedentem, concomitantem, & subsequentem.

B Notandum secundò, involuntarium posse sumi dupliciter; primò positivè, vel contrariè, quatenus dicit aliquid quòd est contra inclinationem voluntatis; secundò negativè, vel contrariè, prout dicitur putam negationem voluntarii, & meliùs dicitur non voluntarium; quia licet non sit secundum inclinationem voluntatis, non est tamen contra, sed merè indifferenter se habet. Dubitatur ergo, quænam ex dictis ignorantis causet involuntarium positivè, aut negativè.

§. II.

Resolvitur difficultas, quoad ignorantiam antecedentem,

Dico primò, ignorantiam antecedentem causare involuntarium simpliciter, Ita Divus Thomas hic art. 3.

Probatur: Quòd causat effectum omnino nolitum, & repugnantem inclinationi voluntatis, causat involuntarium simpliciter: Sed ignorantia antecedens causat effectum omnino nolitum, ac repugnantem inclinationi voluntatis, ut patet in exemplo supra adducto; projiciens enim sagittam ex ignorantia antecedente, occidit hominem quem nolisset occidere, & quem dolet occidisse: Ergo ignorantia antecedens causat involuntarium simpliciter. Ex quo inferes, illum excusare à peccato: quia peccatum adèò voluntarium est, ut si non sit voluntarium, non sit peccatum: unde qui invincibiliter ignorat v. g. esse vigiliam, non peccat carnes comedendo; de quo fufius in tractatu de peccatis.

E Ex hoc etiam intelliges, quinam contra actus, quænam vota, & similia, valida sint, si fiant ex ignorantia antecedente. In his enim attendenda sunt duo, videlicet substantia rei, & accidentia: si ignorantia sit de substantia, invalidus est contra actus; secùs autem, si sit de accidentibus: unde si quis contraheret matrimonium cum muliere paupere, existimans esse divitem, matrimonium hoc esset validum; quia divitiæ & paupertas sunt quid accidentale matrimonio; si verò contraheret cum Catharina, existimans esse Margaritam, matrimonium non esset validum, quia est ignorantia circa substantiam.

sum præcedit motum voluntatis ad aliquid agendum, A
quod non esset scientia præsentis. Et probatur exem-
plo (suprà adducto: Nam in calu quo quis non
facta sufficienti diligentia, dum putat se feram
occidere, occidit amicum, illa ignorantia est
consequens, siquidem est voluntaria per negli-
gentiam; & tamen remouet scientiam præsen-
tiæ amici, qui si adesset, nullo modo jaceret sagittam, nec illum interficeret: Ergo ignorantia
consequens remouet scientiam, quæ si adesset,
non faceret homo quod facit per ignorantiam.
Consequentia verò probatur: Non aliâ ratio-
ne ignorantia antecedens causat involuntarium
simpliciter, nisi quia remouet scientiam,
quæ si adesset, homo non faceret id quod facit B
ex ignorantia: Ergo si eodem modo se habet
ignorantia subsequens, eodem modo causat in-
voluntarium.

136 Respondeo concessio Antecedenti, negando
Consequentiam. Ad cuius probationem, nego
Antecedens: non enim idè solam ignorantia
antecedens causat involuntarium simpliciter,
quia privat scientiâ, quæ si adesset, impeditet
id quod fit ex ignorantia; cum hæc ratio com-
munis sit utrique ignorantie, antecedenti scilicet
& consequenti, ut argumentum convincit,
sed etiam quia ignorantia antecedens, non est
voluntaria formaliter aut virtualiter, nec sup-
ponit aliquem actum voluntatis, in quo sit vo-
luntaria tanquam in causa: unde cum ignorantia
consequens sit voluntaria formaliter aut virtualiter,
utpote supponens actum voluntatis, in
quo tanquam in causa continetur; licet excludat
scientiam, quæ si adesset impediret actum; causat
tamen voluntarium simpliciter, & involunta-
rium solam secundum quid.

137 Obijcies secundò contra secundam partem
conclusionis: Tota ratio quare ignorantia con-
sequens causat involuntarium secundum quid,
est quia operans ita est affectus, ut si haberet
scientiam non operaretur effectum: Sed hoc non
sufficit ut effectus censatur involuntarius se-
cundum quid: Ergo ignorantia consequens non
causat involuntarium secundum quid. Major
patet ex suprà dictis, Minor probatur. Quòd
operans cum ignorantia concomitante sit ita af-
fectus, ut etiam præsentis scientiæ libentius pro-
duceret effectum, non sufficit ut talis effectus
dicatur voluntarius secundum quid, ut patebit
ex dicendis conclusione sequenti: Ergo ejus op-
positum non sufficit ad involuntarium se-
cundum quid.

138 Respondeo concessio Majori, negando Mino-
rem. Ad probationem, concessio Antecedente,
nego Consequentiam. Ratio disparitatis est,
quia ad rationem voluntarii requiritur cog-
nitio, quæ quia deest operanti cum ignorantia
concomitante, non potest effectus productus
cum tali ignorantia esse voluntarius, quamvis
operans ita sit habitualiter affectus, ut etiam
præsentis scientiæ libentius produceret effe-
ctum: ad rationem autem involuntarii, non est
necesse ad esse cognitionem, sed sufficit quod
effectus sit contra propensionem & inclinatio-
nam saltem habituales, quæ tunc sit, cum pro-
ducitur effectus.

*Tertia difficultas, quæ est de ignorantia concomi-
tanti, elucidatur.*

Dico tertio: Ignorantia concomitans neque
causat voluntarium, neque involuntarium,
sed non voluntarium. Est etiam Divi Thomæ
loco citato.

Probatur prima pars: Cum sit de ratione vo-
luntarii fieri cum cognitione illius in quod ten-
dit, ut ex ejus definitione habetur, repugnat ut
aliquis voluntariè tendat in illud quod ipsi om-
nino ignotum est; Sed quod procedit ex igno-
rantia concomitanti, est omnino incognitum,
mors enim inimici v.g. facta à venatore, dum
adhibita sufficiente diligentia putavit esse fe-
ram, omnino ignota est: Ergo quod procedit ex
ignorantia concomitanti, non est voluntarium.

Dices: Facta ex ignorantia consequenti sunt
voluntaria simpliciter, ut suprà ostendimus, &
tamen procedunt ex ignorantia: Ergo factum
est quod ut aliquid sit voluntarium, habeat esse
cognitum.

Respondeo distinguendo Antecedens: & ta-
men procedunt ex ignorantia, ut opponitur cog-
nitioni formali & in se, concedo: ut opponitur
cognitioni virtuali & in causa, nego: licet
enim facta ex ignorantia consequenti, non sint
in se & directè cognita, virtualiter tamen &
indirectè sunt cognita in causa, & hæc virtualis
cognitio, seu voluntaria carentia cognitionis
debitæ, sufficiens est ad causandum simpliciter
voluntarium. Quæ verò sunt ex ignorantia con-
comitanti, nullam omnino supponunt cog-
nitionem effectus ignorati; id est, non solum for-
malem, sed neque virtualem, seu voluntatem
ignorandi; quia nunquam contingit ignorantia
concomitans, nisi quando facta est sufficienter
diligentia.

Probatur secundò eadem pars: Si effectus ex
ignorantia concomitanti factus, esset voluntari-
us, id deberet provenire ex illa voluntate præ-
supposita ex parte subjecti, quæ talem effectum
libentius voluisset, si illum cognovisset: Sed
talis voluntas non potest tribuere illi effectui
rationem voluntarii: Ergo effectus ex ignorantia
concomitanti factus, voluntarius non est.
Major patet: nihil enim aliud imaginari potest,
à quo in tali effectui derivetur ratio voluntarii,
quàm illa voluntas. Minor verò probatur: cum
voluntas illa non imperat talem actum: v.g.
cum aliquis emittit sagittam, & interficit ho-
stem, putans se occidere feram; emissio sagitte
non imperatur à voluntate occidendi hostem,
cum existimet ibi non adesse, sed à voluntate
venandi & occidendi feram, quam putat ibi
latere: Ergo non potest effectus, ignorantia
concomitanti factus, esse voluntarius ex volun-
tate præsupposita.

Quòd etiam non sit involuntarius possit
ut habet secunda pars conclusionis, patet: Tum
ut quia non repugnat inclinationi voluntarii,
imò verò voluntas ita affecta est, ut si sciret, li-
bentius operaretur: Tum etiam, quia cum de-
mum adest scientia contraria, v.g. cum venator
putans occidere feram, invenit se occidisse ini-
micum, non dolet, imò potius gaudet: Ergo ta-
lis effectus, neque est voluntarius, neque in-
voluntarius, sed solum non voluntarius.